

ד. 1) מה דין חליפי עבודת כוכבים, ומניין? והאם בחליפי חליפין הדין שונה, ומניין. 2) האם שרי לקדש אשה בחליפי שביעית, ערלה וכלאי הכרם, ומניין? והאם בשאר הנאות הדין שונה? 3) מה שאלו את הזקנים ברומי, ומה השיבו להם? ומה שאל פלוספוס אחד את רבן גמליאל, ומה השיבו?

ה. 1) מה שאל אגריפס שר צבא את ר"ג, ומה השיבו ר"ג? 2) האם שייך שיהיה כח ביד עבודת כוכבים לרפא יסורין או להוריד מטר? 3) הלוקח יין מגיתו של הגוי או מבורו, מה דינו של היין. וכיצד הדין היבא דהגוי אף נגע ביין?

ו. 1) האם מותר לבצור ענבים עם הגוי או לדרוך עמו בגת, ומדוע? ומה הדין באופנים אלו עם ישראל החשוד על הטומאה 2) האם מותר ללוש או לערוך הפת עם ישראל החשוד על הטומאה, ומה הדין לסייע לו להוליך הפת לתנור, ומדוע? 3) מאימתי חשיב יין אליבא דרב הונא כדי לאוסרו משום יין נסך, והאם אינו בותר להמבואר במתניתין, ומדוע? וכיצד יש לנהוג בגיגיות המלאות ענבים דרוכות שלוקחין מן הגויים?

ז. 1) האם שרי לגרום טומאה או לסייע לגרום טומאה לפירות שבארץ ישראל, ומדוע? והאם בעיסת פת הדין שונה, ומדוע? 2) מאימתי חשיב היין חשיב יין אליבא דר' עקיבא ואליבא דרבנן, והאם לכל מילי חשיב יין רק בזה הזמן? 3) "אף על פי שקפה קולט מן הגת העליונה ומן הצינור ושותה" היכן היתה גת זו, ומאי טעמא שרי מן הגת העליונה?

ח. 1) באיזה אופן קאמר רב הונא דאף מה שבגת אסור? ואמאי לא אמרינן דיתבטל כדרך שאר איסורין דמתבטלים? (2) מה דין הגרנותני שעל פי הגת, ומדוע? (3) מה הוא "ניצוק בר ניצוק", ומה דינו? (4) מה שאלו מאותו תינוק דתנא עבודת כוכבים בשית שני, ומה השיב להם? והאם יש להוכיח מדינו לנידון דניצוק בר ניצוק?

ט. 1) גוי שנגע בידו או ברגלו ביין שלא לשם כוונת ניסוך, מה דינו של היין? (2) גוי הנוגע ביין על ידי דבר אחר, האם חשיב כנוגע בידו או לאו? (3) תינוק בן יומו שנגע ביין, האם עשאו יין נסך, ומדוע?

י. 1) מה דין עבדים שמלו ולא טבלו לענין מגען ומדרסן, ולענין יינן? והאם בני השדפחות שכבר גדלו אצל ישראל ומלו ולא טבלו הדין שונה, ומדוע? (2) גוי בזמן הזה שנגע ביין, מה דינו של היין, ומדוע? (3) גוי ששיכשך ידו ביין שלא לשם כוונת ניסוך, מה דינו של היין, וכיצד הדין היכא דהתערב באחר?

יא. 1) מי איקלאע למחוזא? ובפני מי אמר רבא לשמעיה שיסגור הדלת, ומדוע? (2) מה היא "מינקת"? ומה הדין בגוונא דהגוי העלה בה יין? ומה הדין היכא דהגוי שתה בכוס והחזירו לחבית? והאם כשהישראל החזיר את הכוס, הדין שונה? (3) חרם ששלח ידו לחבית של יין, מה דין היין, ומדוע?

יב. 1) רבנן שהיו שותים יין ונתנו מיינן לאחר, ולאחר שמוזג היין לכוסו התברר דאיתו אחר אינו אלא גוי, מה דין היין שבקנקן (פרט), ומדוע? 2) גוי המתקן יינו של ישראל במזיגת מים, מה דינו של היין ומדוע? וכיצד נקראת פעולה זו בלשון הכתוב, וכיצד בלשון החכמים? 3) האם פירות חוץ לארץ חייבים בתרומות ומעשרות? ומה היה הנידון גבי "בצרה

יג. 1) מים שהשתחוו להם עכו"ם, האם מותר לשתות מהם (פרט), ומדוע? 2) היכן היא "גבלא"? ומה ראה שם ר' חייא בר אבא? ומה אמר לו ר' יוחנן שיוורה להם, ומדוע? 3) באר את ספק הגמ' "עובד כוכבים מהו שיוליך ענבים לגת!" ומה פשט רב כהנא, ומדוע?

יד. 1) גוי שהכניס ידו לתוך חבית של יין כדי להציל אתרוגו שלא יטנף, מה דינו של היין, ומדוע? וכיצד יש לנהוג אחר שכבר הציל אתרוגו, ומדוע? 2) גוי שניסך יינו של ישראל בכוונה, האם מותר לו למוכרו לאותו שנגע בו, ומדוע? 3) גוי שניסך יין שלא בפני עבודת כוכבים, מה דינו של היין, ומדוע? והאם יש להוכיח מדין זה אף לענין גוי שניסך יינו של ישראל בכוונה?

בהצלחה!

תשובות למבחן עבודה זרה נג נט

- א. (1) על ידי שמקטע ראשה או אזנה או ראש אצבעה, או פוחס צורתה ואפילו שאינו מחסרה. ואם רק ביזה אותה, לא חשיב ביטול, דאיכא למימר דרק לפי שעה התקצף עליה, אבל עתיד לחזור ולעבודה כדחוינן בקרא.
- (2) המוכר לצורך גוי, לדעת רבי חשיב ביטול דסובר שיתכנה, ולדעת חכמים אינו ביטול דסובר שימכרנה לגוי אחר. ומבואר בתוס' דהיכא דאינו צורך, כולי עלמא מודו דלא ביטול [וברש"י יש להסתפק]. והמוכר לצורך ישראל, איכא מאן דאמר בגמ', דכולי עלמא מודו דביטול, דודאי דיתכנה. ואיכא מאן דאמר דאף בהא פליגי, דיש לומר אידי דדמיה יקרין לא יתכנה אלא ימכרנה לגוי. ולענין ישראל אין נפקא מינה בין צורך לאינו צורך.
- (3) אם לא נתן מעות, כיוון דהמשיכה היתה בטעות, יכול להחזיר העבודת כוכבים, ולאחר שהגוי יבטלנה יכול לחזור ולקתה. אבל אם כבר נתן מעות, אינו יכול לחזור ולהחזיר העבודת כוכבים, מפני שנראה כמוכרו. ולא אמרינן בהא דכיוון שמכרה ביטלה, דהא לא ידע דיש בהם עבודת כוכבים.
- ב. (1) מסקינן דאם עתידים לחזור, הרי הוא כמלחמת יהושע דסברו האמוריים לחזור ולא ביטלו את העבודת כוכבים שלהם. ותלה הענין ביהושע ללמד דאין ביטול לאשירות שהיו בזמן מלחמת יהושע.
- (2) הקשו אמאי נצטוו לבערן, הא ארץ ישראל ירושה לישראל מאברהם, ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו. ואף על האשירות שהיו קודם שאברהם זכה בארץ ישראל, אמאי אין יכולים לכפות העכו"ם שיבטלו. וביארו, דבזמן שעבדו ישראל לעגל, והתאוו או לאלוהות הרבה, כדכתיב "אלה אלוהיך ישראל", הרי גילו בדעתם שחפצים בעבודה זרה, וכל העבודה זרה שעשו הגויים הרי הוא בשליחותן והיו כעבודת כוכבים של ישראל שאין לה בטלה עולמית. ואף דלאחר חטא העגל אין גילוי דניחא להו, מכל מקום מספק שמא מזמן העגל הם, יש לבערם.
- (3) בימסאות של מלכים אינם אסורים, משום דהמלכים מניחים אותם ועוברים דרך אחרת, ולאחר שהכמרין רואים שאין המלכים עובדים להם, אף הם מבטלים אותה, דהא לא עשאוה אלא לצורך המלך. ולענין שברי בימסאות, דעת רב ושמואל דכולי עלמא מודו דאסור, דדוקא בעבודת כוכבים עצמה זילא בהו מילתא לעבוד לשברים, ולהכי איכא מאן דאמר דשברים מותרים. ודעת ר' יוחנן וריש לקיש, דכולי עלמא מודו דשרי, דכיוון דאינו אלא משמש לעבודת כוכבים לא זילא בהו מילתא להחליפם, ומסירים השבור ונטולים אחר תחתיו. ומזבח שנשבר אינו מותר אלא אם ישבר רובו.
- ג. (1) אם אנסוהו להשתחוות לבהמתו, אם הוא בפרהסיא דחייב למסור נפשו, נאסרת משום נעבד. אבל בצינעא שאינו חייב למסור את נפשו, אינו אוסר בהמתו. ואם היתה בהמה של חבירו, אינה נאסרת משום נעבד דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. ובאופן שהגוי אנסו וכיפף קומתו כדי שיתחווה, לא חשיב שהישראל השתחווה אלא הגוי, ואין בכח הגוי לאסור את בהמת היהודי.
- (2) אם השתחווה לה, אינו אוסרה משום דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. אבל אם עשאה עבודה זרה וניסך לה יין בין קרניה, או שחט בה סימן אחד לשם עבודת כוכבים, כיוון דעביד בה מעשה שפיר נאסרת. והכי מוכח מכלי בית המקדש אשר הזניח המלך אחז דמבואר בקרא דגנוז, דעל ידי מעשה שפיר אוסר אף דבר שאינו שלו. ולדעת רש"י (בחולין), אם הגביהה לבהמה, קנאה ואף בלא מעשה אסרה. אמנם התוס' כתבו, דהגבהה מועלת רק לחייבו באונסין, ולא להחשב כשלו לאוסרה משום נעבד.
- ד. (1) חליפי עבודת כוכבים אסורים, דכתיב "והיית חרם כמוהו" כל דאתה מהיה ממנו הרי הוא כמוהו. ולענין חליפי חליפין נחלקו ר' ישמעאל ברבי יוסי ורבנן, האם אף הם מתרבים מ"והיית חרם כמוהו", או דלהכי כתיב "כי חרם הוא" דרק חליפיו אסורין ולא חליפי חליפיו.
- (2) חליפי שביעית אסורים מדינא, דכתיב "כי יובל היא קדש תהיה לכם" ודרשינן מה קודש תופס דמיו, אף שביעית תופסת את דמיה. אמנם בחליפי ערלה וכלאי הכרם, אף דלכתחילה אסור להנות מהן, מכל מקום אם עבר וקידש בהן את האשה, הרי היא מקודשת, וילפינן לה מדכתיב "כי חרם הוא" דדווקא חליפי עבודת כוכבים נאסרים ולא ערלה וכלאי הכרם. אי נמי, ילפינן לה מדהוי שביעית ועבודת כוכבים שני כתובין הבאין כאחד. אמנם לענין שאר הנאות רבנן אסור. וכתבו התוס' דאשה שאני משום דאינה כל כך חליפי הדמים, אי נמי, משום פריה ורביה הקילו.
- (3) שאלו הזקנים דאם אין רצונו של הקב"ה בעבודת כוכבים אמאי אינו מאבדה. והשיבו להם, דאת העבודת כוכבים שיש לעולם צורך בהם, כגון השמש והירח, אינו סבה דמשום השוטים יאבד עולמו, וכיוון דאותם אינו מאבד, אף את אלו שאין העולם צריך להם אינו מאבד, שלא יאמרו דאלו דלא אבדו באמת יש כח בהם. ופלוספוס שאל, דאם הקב"ה מתקנא בעובדי עבודת כוכבים, כדכתיב "א-ל קנא", אמאי אינו מתקנא בה עצמה. והשיב לו, דעבודה זרה עצמה אינה עושה כלום ואין מה לכעוס עליה. ואף בגוונא דכבר נופלת דליקה בעיר אין ענין לשרוף אף את העבודת כוכבים, דהרי עם המתים אין ענין לעשות מלחמה, ומה שאינו מאבדה מן העולם הוא משום דעובדין לדברים הנצרכים לעולם.
- ה. (1) שאל אגריפס אמאי כתיב "א-ל קנא" הא אין מתקנא אלא חכם בחכם וגיבור בגיבור. והשיב לו, אדרבה כיוון דהעדיפו הפחות ממנו, וודאי דיש מקום לקנאה כאותה אשה דאם יכניס בעלה צרה חשובה ממנה, אינה מתקנאה בה, אבל אם יכניס פחזה ממנה, וודאי דמתקנאה בה.
- (2) אמרינן בגמ', דמה דחוינן דבאים לבית העבודת כוכבים ומתרפאין מן היסורין, אינו ראייה על כוחה, דהא גבול יש ליסורין מתי שילכו, ואם נגזר עליו דבעת פלוני יתרפא מיסוריו, הא דנמצא בבית עבודת כוכבים אינו סבה שלא יתרפא. ומה דחוינן דהעבודת כוכבים נגלה בחלום שיקריבו לו את פלוני ויוריד מטר והכי הוי, אמרינן בגמ', דבאמת נתן להם הקב"ה כח כדי להחליקן בדברים ולטורדן מן העולם, דהבא ליטמא פותחין לו.
- (3) מבואר במתניתין דשרי ליקח יין מגיתו של הגוי, דכל שהיין לא נמשך לבור אין עליו שם יין, ואינו נאסר משום יין נסך. ודעת רש"י דאפילו אם נגע בו אינו נאסר, וכן שרי אפילו בשתיה. והתוס' כתבו בשם הר"ר שמעיה, דשרי רק בהנאה אבל בשתיה אסור. אבל משירד לבורו נאסר משום יין נסך. ולרש"י איירי דווקא באופן שהגוי נגע ביין. ולרשב"ם איירי אף באופן שלא נגע, ונאסר משום "כוחו" דהגוי דהרי על ידי דריכתו נפל לבור.

1. (1) לתנא דמתניתין אסור לבצור ענבים עם הגוי, משום דנותנם לגת טמאה, ואסור לגרום טמאה לחולין שבארץ ישראל. אבל לדרוך עמו בסוף דריכה שרי, כיוון דכבר נטמאו בדריכת הגוי, וליכא ביה משום מסייע לדבר עבירה, משום דהגוי לא הוזהר מלטמא, וכן אין בו משום משתכר באיסורי הנאה, דכל שלא נמשך היין לבור לא חשיב יין להאסר משום יינן. ובישראל החשוד על הטמאה, אסור אף לדרוך עמו, משום מסייע לדבר עבירה. ולתנא דמשנה אחרונה, מותר לבצור עם הגוי, משום דאין אסור לגרום טמאה לחולין שבארץ ישראל. אבל אסור לדרוך עמו, משום דמשעה שנמשך הוא יין אפילו תוך הגת, ומשתכר הוא באיסורי הנאה.
- (2) אסור ללוש עמו את הפת, דהא מסייע לדבר עבירה. ולדעת רש"י שרי להוליך עמו לתנור [דרך מלאכת העריכה שעושה בטמאה נאסרה]. ודעת התוס', דההולכה לתנור היא גמר מלאכת העריכה, ואף היא נאסרה משום מסייע לדבר עבירה.
- (3) לדעת רב הונא משעה שימשך חשיב יין. ולרש"י היינו ימשך מצד העליון לצד התחתון ואפילו בגת עצמה. ולתוס', הוא רק באופן שהתחיל לקלח מן הגת, אבל בגת עצמה לא חשיב יין. ולרש"א דמתניתין דקתני עד שירד לבור וכו', אינו סותר דהא יש לאוקמי במליאה ופקוקה, אבל מאי דקתני "והשאר מותר" וודאי דסותר לרב הונא, וצריך לומר דרב הונא כמשנה אחרונה קאמר. ולענין גיגיות המלאות ענבים דרוכות, אם ידוע דמשכו היין [לרש"י אפילו בתוכה באופן שפינו צד אחד מחרצנים ומשכו לשם היין, ולתוס' באופן דשלו עם גרגותני או עם כוס], וודאי דאסורות. ובסתמא, אם הם קטנות אין לחוש, אבל בגדולות יש לחוש.
2. (1) למשנה ראשונה אסור בין לסייע ובין לגרום. ולמשנה אחרונה, בשל גוי דפטור מתרומות ומעשרות, וודאי דאין אסור בין לגרום ובין לסייע, אבל בשל ישראל אסור לגרום טמאה, דהא כתיב "משמרת תרומותי". והסיקו התוס' דאין חילוק בין עיסת פת לפירות, דלעולם אסור לגרום טמאה [ודווקא היכא דכבר נולד ספק טמאה, אמרינן דקודם גילגול אין להקפיד]. ועד כתבו התוס', דמשמע דלסייע לו שרי, דרך אין לשין עמו אבל שרי לטחון עמו. והיינו משום דאכתי לא הוכשרו, אבל בהוכשרו אפילו לסייע אסור. ובשם ר"ת כתבו, דבוודאי טמאה אפילו לסייע אסור. ועוד כתבו התוס', דאף למשנה אחרונה שרי לגרום טמאה אפילו בשל ישראל, אמנם אם יש לחוש שיאכלנה בטמאה אסור לסייע לו.
- (2) נחלקו ר' עקיבא ורבנן לענין מעשר מאימתי חשיב יין, דלר' עקיבא הוא יין משישלה בחביות, ולרבנן משיקפה בבור. ולדעת רבא הוא הדין דנחלקו לענין יין נסך, ולדבריו תלתא תנאי איכא ביין נסך, דלתנא דמתניתין סגי בירידה לבוא, ולרבנן בעינן אף קיפוי, ולר' עקיבא בעינן שישלה בחביות. ואמרינן בגמ', דאיכא למימר דאף דלענין מעשר פליגי, לענין יין נסך כולי עלמא מודו דהחמירו להחשיבו יין משירד לבור [או משעה שימשך למשנה אחרונה].
- (3) כתבו התוס' דהאי גת היתה בשדה, ובשדה וודאי דשרי לשתות אפילו מן התחתונה, אבל משיכנס לבית, התחתונה אסורה דנחשב גמר מלאכתו והתחייב במעשר, והעליונה שלא נגמר מלאכתה מותרת. אי נמי כתבו התוס', דקאי אף בגת שבבית, ולא דמי לתבואה שהכניסה בשיבולין דתו אין לחייבה במעשר, דשאני גת שהדרך לעשותה בבית.
3. (1) רב הונא אסר אף את מה שבגת באופן שהחזיר את הגרגותני שעל פי הגת לתוך הגת, דהא היין שבגרגותני יין נסך הוא ומתערב הא בתוך היין שבגת. וכתבו התוס' דסבר רב הונא כאביי דחמרא חדתי בענבי אוסר במשהו. אי נמי, איירי הכא דיש הרבה יין בגת, והוי ליה מין במינו דאוסר במשהו. ולפירוש ר"ת דסתם יינן אינו אוסר במשהו אלא בששים כשאר איסורי הנאה, צריך לומר דסבר רב הונא דאף בכל איסורי הנאה אוסרים הם במשהו.
- (2) הגרגותני אסורה. ואי נימא דניצוק חיבור, יש לומר דמשום ניצוק אסורה. ואי נימא דאין ניצוק חיבור, צריך לומר דאיירי דפסחתו בורו. וכתבו התוס' דהיין שבשולי הגרגותני חשיב כיון הנמשך לבור ומשום הכי ניצוק אסור.
- (3) ניצוק בר ניצוק הוא באופן דניצוק אחר מחבר לכלי שבו יש יין אסור או דגוי מושכו, ולאותו כלי הנאסר מן הניצוק מחבר ניצוק לכלי אחר. ודעת רש"י דניצוק בר ניצוק אינו חיבור, כדמוכח מהא דהגרגותני אינו אוסר את הגת על ידי ניצוק. וכתבו התוס' דאינו ראייה, דכיוון דהיין שבגת לא חשיב יין אין בכח הניצוק לאוסרו.
- (4) שאלוהו על מעשה שדרך ישראל עם הגוי ענבים בגת, וידידו של הגוי היו אסורות באופן שאינו יכול לנסך בידיו, ואיבעיא להו האם ניסוך דרגל הוי ניסוך ואסור אפילו בהנאה, או דלא הוי ניסוך, ואף דבשתיה אסור, בהנאה שרי. ופשט להו דניסוך דרגל לא הוי ניסוך. וכתבו התוס', דאף דלמשנה אחרונה קיימינן דיין הנמשך חשיב יין להאסר אפילו דלא ירד לבור, מכל מקום אין לאוסרו משום ניצוק ואף אי ניצוק בר ניצוק חיבור הוא, כיוון דאין הגוי נוגע עתה בבור אלא עסוק בדריכה.
4. (1) נגיעה בידו לא לשם ניסוך, לדעת רבנן אינה אוסרת אלא בשתיה אבל שרי בהנאה. ולדעת ר' נתן אף אוסרת בהנאה. אבל נגיעה ברגלו מסקינן דאף לר' נתן אינה אוסרת בהנאה. ולדעת שמואל, אליבא דר' שמעון היכא דנגע ברגלו שרי אפילו בשתיה.
- (2) לדעת רש"י דינו כמגע גופו, והתוס' כתבו דלא חשיב כנגע בגופו.
- (3) לדעת רב תינוק בן יומו נמי אוסר ביין נסך, דגזרו אטו נגיעה דגדול דנעשית בכוונת ניסוך. אמנם בני השפחות הקטנים שגדלו אצל ישראל אף דמלו ולא טבלו, מכל מקום לא גזרינן בהו. ולדעת שמואל, אף בקטנים גויים שאין עושין בכוונת ניסוך, לא גזרו על מגען.
5. (1) איכא דאמרי דמגען ומדרסן טמא, משום דמילה בלא טבילה לאו כלום היא. ואיכא דאמרי דטהור, ולרש"י הוא משום דלא שכיח ולא גזרו עליהם, ולתוס' להכי מהני מילה דחסו על הטהרות שלא יטמאו. ולענין יינן, לדעת רב הוי יין נסך בין גדולים ובין קטנים. ולדעת שמואל, דווקא בגדולים הוי יין נסך, אבל בקטנים שאינם בקיאים בטיב עבודה זרה לא הוי יין נסך, ואף בגדולים שמלו כל שלא עברו עליו י"ב חודש שכבר השתקע שם עבודת כוכבים ממנו, יינו הוי יין נסך. ובבני השפחות לענין מגען ומדרסן הוי כשאר עבדים, ולענין יינן, אף רב מודה דדוקא בגדולים הוי יין נסך, אבל בקטנים לא הוי יין נסך.
- (2) כתבו התוס' דבזמן הזה כיוון דאינם בקיאים בטיב עבודת כוכבים, דינם כתינוק בן יומו. ולהלכות גדולות דפסקו כשמואל דתינוק בן יומו אינו עושה יין נסך, הוא הדין עובד כוכבים בזמן הזה. אמנם ר"ת כתב דפסקינן כשמואל, ולמעשה כתב דכיוון דנהגו להתיר דהנח לישראל שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין.
- (3) מעיקרא רבא התיר את היין בהנאה, ורב הונא בר חיננא ורב הונא בריה דרב נחמן אסרוהו בהנאה, ואף אם נתערב באחר אסור בהנאה. ולבסוף רבא הדר ביה ואסר. ולפירוש רש"י לבתר דהדר ביה לא רצה לומר דמעיקרא התירו, ואמר דאף דהתירו לא התיר אלא שאר היין ולא את היין גופיה שהגוי שיכשך בו את ידיו.
6. (1) לגירסת רש"י רב הונא בריה דרב נחמן איקלע למחוזא, ואמר רבא לשמיעה דיסגור בעדו הדלת כדי שלא יבוא ויקפחנו על שהתיר היין בהנאה. ולגירסת התוס', רב נחמן רבו דרבא אילקע למחוזא, ורצה רבא להכנס לשואלו כיצד יורה בההיא דשיכשך ידו לא לשם ניסוך, ואמר לשמשו שיסגור הדלת בעד שאר אינשי שלא יבואו ויטרידו עד שיברר ההלכה.

2) רש"י פירש דהוא קנה חלול ונקב עמו את מגופת החבית. והתוס' פירשו, דמעיקרא מניחים קנה חלול במגופה כדי להוציא התסיסה, ולאחר שנשלמה תסיסתו אין נוטלין אותה אלא משום אותה למגופה, ועתה נקב במגופה והעלה יין במינקת. ומבואר בברייתא דאם העלה בה יין וחזר לחבית או ששפך את שיורי כוס לחבית, החבית אסורה אפילו בהנאה, ולרש"י הוא משום דנחשב כמגע נוכתב רש"י דחיישינן שמא ניסכו לעבודת כוכבים, ולתוס' הוא משום תערובת, ולא דמי לפלוגתת רשב"ג ורבנן בתערובת יין נסך, דהתם איירי בסתם יין, אבל הכא חמיר טפי. אמנם ברש"י מבואר, דאי משום תערובת שפיר דמי לפלוגתא דרשב"ג ורבנן, והיכא דהישראל החזירו דליכא משום מגע, אליבא דרשב"ג שרי בהנאה חוץ מדמי יין נסך שבו.

3) חרם ששלח ידו לחבית, החבית מותרת בהנאה, משום דהאי חרם לא ידע אי יין אית בה או שמן, וליכא למיגור שמא התכוון לנסכה.

יב. 1) איכא דאסרו היין משום דאמרינן דהאי גוי וודאי סבור דיין הוא, דלא מסתברי דהני רבנן דחשיבי ישתו שיכר, ושמא ניסכו לעבודת כוכבים. ואף דלא חזינן, דלמא משום דסברו דהוא ישראל לא דיקדקו לראות במעשיו. והתוס' פירשו דחיישינן שמא הריקו בכונת ניסוך. ואיכא דשרו, דאמרינן דהאי גוי סבר דאי יין הוא וודאי לא היו נותנים לו לשתות, אלא וודאי שיכר הוא ולא התכוון לנסכו. ואף דאין לו ריח יין, סובר בדעתו דיין חדש הוא דאין לו ריח, ואיירי דווקא בלילה דאינו רואה, וכן בגוונא דלא נגע ביין על ידי נטלא אלא אוריק אורוקי דבכהאי גוונא הוי כוחו שלא בכונה ואינו אוסר.

2) פשט ר' יוחנן דיש לאסור היין משום לך לך אמרינן לנזירא וכו'. וכתב רש"י דווקא בשתיה אסרינן, אבל בהנאה שרי. והתוס' הביאו בשם רש"י דאף בהנאה אסרינן ליה משום קנס. ובלשון הכתוב נקרא הוא "מסיכה", ובלשון חכמים נקרא הוא "מוזיגה".

3) בסוגיין מוכח דפירות חוץ לארץ פטורים מתרומות ומעשרות. וכתבו התוס' בשם ר"ת דאיירי דווקא בדמאי, אבל בוודאי אף בשל חוץ לארץ חייבים מדרבנן, אמנם הקילו דיכול להפריש לאחר אכילתו. ובשם ר"י כתבו דווקא במקומות הסמוכות לארץ ישראל החמירו. ובשם הירושלמי כתבו דווקא בתרומת דגן תירוש ויצהר החמירו, או דבהכל החמירו מלבד תרומת ירק דאין לו אפילו סמך מן התורה. ולענין בצרה סבר ריש לקיש דהיינו בצר דכתיב בתורה דמארץ ישראל היא, וכשראה ישראל שאוכלין בלא להפריש תרומות ומעשרות אסר להו, והתוס' פירשו דראה שאינם נוהגים בהפרשת תרומות ומעשרות כחומרא דארץ ישראל, עד שהחזירו ר' יוחנן דבצרה לאו היינו בצר.

יג. 1) באופן שהמים הם של יחיד, ונבעו משדהו, יש בכוח המשתחוה לאסור את המים. אבל במים של רבים לאו כל הימנו לאסור המים של רבים. וכתבו התוס' דבבור של יחיד דאסור איירי דווקא בחפר בור, או בגוונא דכל העיר היא שלו, דאי לאו הכי הא יהושע התנה שכל בני העיר יהיהו מסתפקים ממנו. והני מילי במים דתלשן, אבל במחוברין אינן נאסרים. ואם תלשן גלא, תליא בפלוגתא גבי אבני הר שנידלדלו (לעיל מו.).

2) בערוך פירש דהיא מהר שעיר, והתוס' כתבו דמשמע טפי דמארץ ישראל היא. וראה ר' חייא בר אבא דבנותיהן נבעלות לעבד וגוי דמלו בלא טבילה, ואמר ר' יוחנן עליהם דהם ממזרים, דכיוון דלא טבלו אכתי גויים הוו, וסבר דעבד וגוי הבא על בת ישראל הולד ממזר. וכן ראה דהגויים מוזגים להם את היין, ואמר ר' יוחנן דיין יין נסך משום סחור סחור אמרינן לנזירא. וכן ראה דהגויים שולקים להם תורמוסין ואוכלין, ואסר להם ר' יוחנן התורמוסין משום בישולי העכו"ם משום דאינם בני תורה, אבל אילו היו בני תורה לא היה אוסר להם התורמוסין, דהא אינו עולה על שולחן מלכים.

3) ביארו התוס' בשם רשב"ם דאיירי באופן שהענבים מתמעכים והיין מולף עליהם, ואיבעיא לן האם ההולכה חשיב דמולף ליין ועושהו יין נסך במגע, או לאו. ופשט ר' יוחנן דלכתחילה אין להניח לו להוליכן משום לך לך אמרינן לנזירא, אבל בדיעבד אינו נאסר. ובשם ר"י כתבו דמיירי הכי בוריקה לגת ואיבעיא להו האם דמי למוזיגה דאסרינן משום סחור סחור אמרינן לנזירא, או דווקא במוזג דמדקדק לעשותו כראוי יש לאסור, ופשט ר' כהנא דאסור משום דמי למוזיגה.

יד. 1) כשהכניס ידו להציל האתרוג היין לא נאסר, משום דטרוד הוא להציל אתרוגו ולא חשיב שישכוך. ור"ת כתב, דדווקא היכא דלא ידע שהיא של יין שריא, ובשם רשב"ם כתבו התוס' דהוי מגע שלא בכונה דהא דעתו רק לאתרוג, ומשום הכי שריא. אבל לאחר שהציל כבר האתרוג יש לחוש לניסוך, ועל כן בעינן לתופסו בידיו שלא ישכשך, ויש להוריק החבית מהצד השני באופן שהיין לא יגע בידיו.

2) דעת רב אשי דשרי למוכרו לאותו שניסכו, משום דלאו כל כמיניה לנסכו ולהפסיד לבעליו, ודינו ככל מוזיק דחייב לשלם.

3) לדעת רבנן אסור, ולדעת ר' יהודה בן בתירא שרי, משום דאין הדרך לנסך אלא בפני עבודת כוכבים. ועוד דלאו כל כמיניה שיאסור יינו של הישראל. ואמרינן בגמ' דמהאי דינא הוכיח רב אשי לענין גוי שניסך יינו של ישראל בכונה. וכתב רש"י דאף דלא סברינן כר' יהודה בן בתירא, מכל מקום חזינן להאי סברא דלאו כל כמיניה. והתוס' כתבו, דאף רבנן פליגי, לא מסתברא דיחמירו לאוסרו אף לאותו שניסכו. ועוד כתבו דאסמכתא בעלמא הויא.